

**WYSTĄPIENIE GENERALNEGO INSPEKTORA OCHRONY DANYCH
OSOBOWYCH DO MINISTRA ZDROWIA**

z dnia 27 lipca 2001 r.

**Pan
Grzegorz Opala
Minister Zdrowia**

W dniu 11 lipca 2001 r. do Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych wpłynęły pisma Małopolskiej Regionalnej Kasy Chorych z siedzibą w Krakowie dotyczące odmowy udostępnienia przez oddziały Zakładu Ubezpieczeń Społecznych informacji o ubezpieczonych i opłacanych przez nich składkach, w zakresie niezbędnym do realizacji ubezpieczenia zdrowotnego, znajdujących się w Zakładzie Ubezpieczeń Zdrowotnych.

W pismach niniejszych podniesiono, iż niektóre oddziały Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie udostępniają Małopolskiej Regionalnej Kasie Chorych informacji niezbędnych do wydania decyzji w sprawie zwrotu nadpłaconych składek, w przypadku gdy obowiązek ubezpieczenia zdrowotnego wygaś. Z pism niniejszych wynika, iż odmowa udostępnienia informacji niezbędnych do wydania przez Kasę Chorych decyzji wynika z wymagań stosowanej przez oddziały ZUS tzw. "Procedury zwrotu wpłat dokonanych błędnie na ubezpieczenie zdrowotne w okresie przejściowym" - dokumentu z dnia 20 października 1999 r. uzgodnionego z Ministerstwem Zdrowia i Opieki Społecznej. Z pisma z dnia 20 października 1999 r. (MA/6972/99) skierowanego do Dyrektorów Kas Chorych wynika, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych upoważniony został do stosowania niniejszej Procedury przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Wprowadzenia Powszechnego Ubezpieczenia Zdrowotnego. Wynikiem stosowania powołanego okólnika jest odmowa jednostek organizacyjnych ZUS udostępnienia Kasie Chorych podstawowych informacji w zakresie niezbędnym do wydania decyzji.

Zgodnie z przepisem art. 26 ust. 5 ustawy z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz. U. Nr 28, poz. 153 z późn. zm.), Kasa Chorych jest uprawniona do nieodpłatnego dostępu do informacji o ubezpieczonym i opłacanej przez niego składce, w

zakresie niezbędnym do realizacji ubezpieczenia zdrowotnego, znajdujących się w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych oraz Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Zaznaczyć należy, iż stosownie do przepisu art. 82 ust. 6 pkt 9 powołanego aktu, do zadań zarządu Kasy Chorych należy podejmowanie decyzji w sprawach określonych w ustawie i statucie Kasy Chorych. Przepis art. 29 niniejszej ustawy stanowi natomiast wprost, iż nadpłaconą składkę zalicza się na poczet następnych należnych składek, a jeżeli obowiązek ubezpieczenia zdrowotnego wygasł, nadpłacona składka podlega zwrotowi przez Kasę Chorych.

W związku z tym, że na Kasie Chorych spoczywa obowiązek wydania decyzji w tym zakresie, jest ona uprawniona do pozyskania informacji niezbędnych do jej wydania. Od decyzji Kasy Chorych w sprawach dotyczących objęcia ubezpieczeniem zdrowotnym oraz ustalania prawa do świadczeń przysługuje odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych w terminach i na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych (art. 147). Warto przy tym podkreślić, iż zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 6 września 1999 r. (sygn. akt: III AUz 90/99) pojęcie "ubezpieczenie zdrowotne" obejmuje obowiązek zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego oraz obowiązek opłacenia składki na ubezpieczenie społeczne w rozumieniu przepisów art. 8a pkt 1 i 147 ustawy o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym.

Kasa Chorych ustalając prawo do świadczenia, w tym przypadku ustalając obowiązek wypłaty nadpłaconych składek oraz wysokość przysługującego z tego tytułu świadczenia, obowiązana jest do wydania w tej sprawie decyzji. Brak informacji o ubezpieczonym oraz opłacanej przez niego składce uniemożliwia wydanie przez Kasę Chorych prawidłowej merytorycznie decyzji. Informacja o wysokości kwoty do zwrotu przekazana przez oddział ZUS jest informacją niewystarczającą do orzeczenia przez Kasę Chorych o zwrocie nadpłaconych składek, tym bardziej, że Kasa Chorych nie posiada wówczas podstawowych informacji stanowiących przesłankę wydania decyzji.

Niemожność ustalenia rzeczywistych podstaw wypłaty świadczenia (nadpłaconych składek) w związku z wygaśnięciem obowiązku ubezpieczenia zdrowotnego powoduje, iż Kasa Chorych (o ile sam ubezpieczony lub płatnik składek nie dostarczy jej odpowiednich dokumentów) wydając decyzję w tym zakresie narażona jest na jej merytoryczną niepoprawność.

Wobec powyższego kwestia zwrotu nadpłaconych składek w przypadku, gdy zwraca się o to podmiot zainteresowany, po dostarczeniu niezbędnych do wydania decyzji dokumentów, nie budzi wątpliwości. Wątpliwości powstały natomiast w momencie wdrażania przez niektóre

oddziały ZUS "Procedury zwrotu wpłat dokonanych błędnie na ubezpieczenie zdrowotne w okresie przejściowym", o której była mowa wyżej. W wyniku stosowania niniejszego okólnika niektóre jednostki organizacyjne ZUS kierują do Kas Chorych "Zestawienia poświadczeń niezbędnych do dokonania zwrotu przez Kasę Chorych". Do niniejszych zestawień nie jest natomiast dołączany materiał dowodowy niezbędny do wydania decyzji.

Z przesłanych do Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych pism wynika, iż uzyskane od ZUS z niniejszych Zestawień informacje są niewystarczające do dokonania prawnej oceny stanu faktycznego w konkretnej sprawie. Kasa Chorych podnosi ponadto, iż ZUS określając kwotę nadpłaty dokonuje prawnej oceny stanu faktycznego, do czego nie jest uprawniony.

Kasa Chorych, jako podmiot właściwy do orzekania w sprawie zwrotu nadpłaconych składek, w związku z art. 26 ust. 5 ustawy o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym, uprawniona jest więc do pozyskania informacji o ubezpieczonych znajdujących się w szczególności na koncie ubezpieczonych lub płatników. Przepis ten stanowi wystarczającą przesłankę pozyskania danych niezbędnych do wydania decyzji przez Kasę Chorych.

Pismo Pełnomocnika Rządu do Spraw Wprowadzenia Powszechnego Ubezpieczenia Zdrowotnego, o którym mowa wyżej, nie jest aktem normatywnym. Powołany okólnik nie może stanowić wobec powyższego podstawy odmowy udostępniania Kasie Chorych żądanych informacji. Ponadto, zaznaczyć należy, iż powołane pismo jest różnie odczytywane przez poszczególne jednostki ZUS.

W związku z przedstawionym przez Dyrektora Małopolskiej Regionalnej Kasy Chorych zagadnieniem należy odnieść się również do przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887 z późn. zm.). Zgodnie z przepisem art. 50 ust. 3 powołanej ustawy, dane zgromadzone na koncie ubezpieczonego, o których mowa w art. 40, i na koncie płatnika składek, o których mowa w art. 45, mogą być udostępniane sądom, prokuratorom, organom kontroli skarbowej oraz Urzędowi Nadzoru nad Funduszami Emerytalnymi, z uwzględnieniem przepisów dotyczących ochrony danych osobowych.

Zaznaczyć należy jednak, iż powołany wyżej przepis art. 26 ust. 5 ustawy o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym stanowi wystarczającą przesłankę legalności żądania przez Kasy Chorych informacji o ubezpieczonym i opłacanej przez niego składce, w zakresie niezbędnym do realizacji ubezpieczenia zdrowotnego. niespójność przepisów wynikająca z powołanych aktów wywołuje szereg wątpliwości, co do możliwości udostępniania danych przez jednostki organizacyjne ZUS. Gdyby jednak przyjąć, że przepis art. 50 ust. 3 ustawy o systemie

ubezpieczeń społecznych stanowi przesłankę wyłączającą udostępnienie Kasie Chorych żądanych informacji, na co również powołał się jeden z oddziałów ZUS, wówczas należałoby uznać, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych udostępniając informacje zawarte w Zestawieniu poświadczeń narusza przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. Nr 133, poz. 883, z 2000 r. Nr 12, poz. 136).

Biorąc powyższe pod uwagę zwracam się do Pana Ministra z prośbą o weryfikację uzgodnionej z Ministerstwem Zdrowia i Opieki Społecznej treści "Procedury zwrotu wpłat dokonanych błędnie na ubezpieczenie zdrowotne w okresie przejściowym" z dnia 20 października 1999 r.

W związku z tym, że jednostki organizacyjne Zakładu Ubezpieczeń Społecznych powołując się na niniejszą Procedurę odmawiają udostępnienia danych, które nie zostały w niej określone, a informacje udostępniane w Zestawieniu poświadczeń są niewystarczające do wydania przez Kasę Chorych decyzji w sprawie zwrotu nadpłaconych składek - zasadna wydaje się analiza niniejszego pisma pod kątem jego zgodności z przepisami ustawy o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Stosowanie przez jednostki organizacyjne ZUS przedmiotowej Procedury uniemożliwia bowiem realizowanie przez Kasy Chorych zadań nałożonych na nie przepisami prawa. Zaznaczyć należy przy tym, iż Kasa Chorych, realizując swoje zadania, współdziała między innymi z instytucjami ubezpieczeń społecznych (art. 4 ust. 6 ustawy o powszechnym ubezpieczeniu społecznym).

Pragnę zauważyć jednocześnie, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych poprzez dostosowanie swoich działań do przepisów prawa przyczyni się do zapewnienia prawidłowej ochrony interesów osób ubezpieczonych, co w aspekcie rozpatrywanego problemu ma znaczenie podstawowe.